

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ

Навчальний наочний посібник

Дніпро
НТУ «ДП»
2024

Рекомендовано

*вченою радою НТУ «Дніпровська політехніка» як навчальний наочний посібник
для здобувачів ступеня магістра освітньої програми «Системний аналіз»
спеціальності 124 Системний аналіз (протокол № 8 від 27.06.2024)*

Рецензенти:

В.О. Петренко – д-р техн. наук, проф. (Український державний університет науки і технологій);

О.В. Латишева – канд. екон. наук (Технічний університет «Метінвест Політехніка»).

Автори: В.М. Молоканова, А.В. Малієнко, М.М. Одновол, О.Б. Владико.

М59 Управління сталим розвитком регіональних систем : навч. наоч. посіб. / авт. кол.: В.М. Молоканова, А.В. Малієнко, М.М. Одновол, О.Б. Владико ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2024. – 105 с.

Складено відповідно до навчальної програми з дисципліни «Управління сталим розвитком регіональних систем» за освітньою програмою «Системний аналіз» спеціальності 124 Системний аналіз. Мета посібника – засвоєння знань та технологій управління сталим розвитком регіональних систем, які є актуальними для розбудови сучасної України. У посібнику розміщено запитання для самоконтролю, бібліографічний перелік використаної для поглибленого вивчення курсу літератури.

УДК 519.248:550.8.053

© В.М. Молоканова, А.В. Малієнко, М.М. Одновол, О.Б. Владико, 2024

© НТУ «Дніпровська політехніка», 2024

Зміст

<u>ВСТУП</u>	4
<u>Тема 1. Глобалізаційні виклики та концептуальна сутність сталого розвитку</u>	6
<u>Тема 2. Економічна складова сталого розвитку</u>	19
<u>Тема 3. Соціальна складова сталого розвитку</u>	31
<u>Тема 4. Екологічна складова сталого розвитку</u>	41
<u>Тема 5. Механізми мобілізації населення для сталого місцевого розвитку</u>	56
<u>Тема 6. Оцінка забезпечення сталого розвитку в країнах світу</u>	70
<u>Тема 7. Забезпечення сталого розвитку в регіонах України</u>	80
<u>Тема 8. Методологічні підходи до розробки стратегії повоєнного відновлення України</u>	91
<u>Список рекомендованих джерел</u>	101
<u>Предметний покажчик</u>	104

ВСТУП

У 2015 році на Саміті ООН зі сталого розвитку було запропоновано 17 ключових напрямів сталого розвитку країн світу. Вони замінили цілі розвитку тисячоліття, термін яких закінчився наприкінці 2015 року. Нові цілі сталого розвитку ухвалені на період від 2015 до 2030 року і нараховують 17 глобальних цілей, яким відповідають 169 завданням. Україна також оголосила поступовий перехід до стратегії сталого розвитку та запланувала системне ведення конкретних дій.

Проте говорити про сталий світовий розвиток людства в сьогоденних умовах можливо лише як про бажання, а не як дійсний стан справ. Для забезпечення сталого розвитку людство має опанувати розумне ставлення до навколишнього середовища та справедливий розподіл ресурсів на основі гуманістичних цінностей, які все ще не поділяються переважною більшістю суспільства. Аналізуючи концепцію сталого розвитку людства як біосоціальної системи, слід застосувати відомий системний закон, за яким стала та надійна лише та система, в якій усі основні елементи та підсистеми також надійні та усталені, тому забезпечення стабільного розвитку людства як сталої системи є на сьогодні актуальним завданням.

ВСТУП

Універсальний характер напрямів сталого розвитку, заявлених в ООН, дозволяє всім країнам вибрати саме той набір цілей, який найкраще відповідає їх регіональним умовам. Розроблення стратегій сталого розвитку в умовах швидких змін навколишнього середовища та зростання невизначеності майбутнього стає важливою задачею для сучасних управлінців. При створенні цього посібника широко використаний досвід передових країн світу щодо запровадження сучасних концепцій, підходів, моделей та інструментарію управління сталим розвитком, зокрема стратегічного та проектного підходів.

У посібнику приділена увага питанням формування стратегічного мислення як інструменту подолання складних проблем і опору змінам, базовим динамічним моделям здійснення змін на засадах соціального маркетингу; схарактеризовані основні принципи та проблеми реалізації концепції сталого розвитку в Україні, системи індикаторів сталого розвитку; описане становлення ціннісно-орієнтованого управління; розкрита сутність управління знаннями у сфері сталого розвитку регіональних систем.

Тема 1

Глобалізаційні виклики та концептуальна сутність сталого розвитку

Тема 1. Глобалізаційні виклики та концептуальна сутність сталого розвитку

- 1.1 Походження терміну та історія концепції сталого розвитку.
- 1.2. Причини виникнення та вимоги сталого розвитку.
- 1.3. Глобальні виклики і завдання концепції сталого розвитку.
- 1.4. Цілі сталого розвитку в Україні

1.1. Походження терміну та історія концепції сталого розвитку

Що таке сталий розвиток?

Сталий розвиток – такий розвиток країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь.

Три аспекти сталого розвитку:

Екологічний.
Економічний.
Соціальний.

Пріоритетні напрями забезпечення сталого розвитку в Україні:

виробництво та споживання конкурентоспроможної продукції
з низькою матеріало- та енергомісткістю,

збереження та відтворення довкілля,

соціальна адаптація та реабілітація населення з метою збільшення тривалості життя.

1.2. Причини виникнення та вимоги сталого розвитку

Сталий розвиток вимагає узгоджених зусиль щодо створення всеосяжного, сталого та стійкого майбутнього для людей та планети.

Для досягнення сталого розвитку надзвичайно важливо гармонізувати три основні елементи:

економічне зростання,
соціальну інтеграцію,
охорону навколишнього середовища.

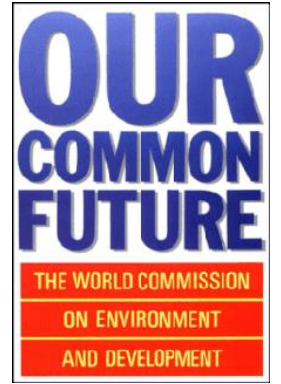

Ці елементи взаємопов'язані, і всі вони мають вирішальне значення для добробуту окремих людей та суспільств.

Джерело:
Про Глобальні цілі, 2018 / Представництво ООН в Україні. –
<http://sdg.org.ua/ua/pro-globalni-tsili>

1.2. Причини виникнення та вимоги сталого розвитку

Основні вимоги стратегії сталого розвитку визначають зміни та розвиток:

1. Політичної системи, що забезпечує участь широких верств населення в прийнятті рішень.
2. Економічної системи, яка забезпечує розширене відтворення й технічний прогрес на власній базі, що постійно зміцнюється.
3. Соціальної системи, яка забезпечує зняття напружень, що виникають у разі негармонійного економічного розвитку.
4. Системи виробництва, що зберігає еколого-ресурсну базу.
5. Технологічної системи, що забезпечує постійний пошук нових рішень.
6. Міжнародної системи, яка сприяє сталості торговельних і фінансових зв'язків.
7. Адміністративної системи, достатньо гнучкої й такої, що мала б можливість самоудосконалення.

Джерело:

World Commission on Environment and Development, 1987. Our Common Future
<http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf>

1.3. Глобальні виклики і цілі сталого розвитку

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся саміт ООН зі сталого розвитку, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку.

Підсумковим документом саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» затверджено 17 цілей сталого розвитку та 169 завдань.

Джерело:
Про Глобальні цілі, 2018 / Представництво ООН в Україні. –
<http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>

ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ

Сталого Розвитку

Джерело:

Глобальні Цілі сталого розвитку 2030. -
[http://www.un.org.ua/images/documents/3615/цілі_web\(2\).pdf](http://www.un.org.ua/images/documents/3615/цілі_web(2).pdf)

1	Introduction	SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS			
2	Ecology	13	14	15	6
3	Society 1	1	2	3	7
4	Society 2	11	4	5	10
5	Economy	8	9	12	
6	Partnerships	16	17		
7	Systems thinking				

1.4. Цілі сталого розвитку в Україні

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку.

Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» започатковано інклюзивний процес адаптації цілей сталого розвитку.

Кожну глобальну ціль розглянуто з урахуванням специфіки національного розвитку.

Процес визначення завдань цілей сталого розвитку та встановлення базового рівня для організації подальшого (на 15 років) моніторингу започаткував національний дискурс щодо вимірювання суспільного прогресу в цілому та удосконалення системи національної статистики.

Джерело:
Про Глобальні цілі, 2018 / Представництво ООН в Україні. –
<http://sdg.org.ua/ua/sdgs-and-governments>

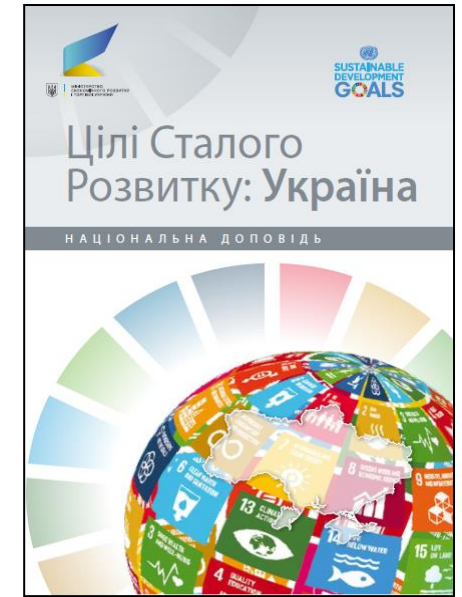
1.4. Цілі сталого розвитку в Україні

Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» надано бачення орієнтирів досягнення Україною Цілей сталого розвитку.

У доповіді наведено результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку.

Бенчмаркінгові орієнтири для досягнення до 2030 року встановлено на підставі розрахунково-прогнозної роботи з використанням сценарних підходів до визначення напрямів розвитку країни на довгострокову перспективу.

Необхідним є створення відкритої платформи для забезпечення широкої участі всіх зацікавлених у моніторингу досягнення цілей.

Джерело:

Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». – http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf

1.4. Основні цілі сталого розвитку України

- Економічне зростання
- Охорона навколишнього природного середовища
- Добробут
- Справедливість
- Ефективне (стале) використання природних ресурсів
- Стабілізація численності населення
- Освіта
- Міжнародне співробітництво

Питання для самоконтролю до теми 1:

1. Що таке сталий розвиток?
2. Охарактеризуйте цілі та завдання сталого розвитку людства.
3. Які сімнадцять цілей визначає ООН щодо сталого розвитку?
4. Чи існують специфічні цілі сталого розвитку для України?
5. Яким чином Європейський Союз упроваджує принципи сталого розвитку?
6. Які основні пріоритети визначає Стратегія сталого розвитку «Україна – 2030»?
7. Яким є внесок регіональних громад у забезпечення сталого розвитку?
8. Чи може захід/подія/проект, що реалізується на території, сприяти сталому розвитку?

Тема 2

Економічна складова сталого розвитку

Тема 2

Економічна складова сталого розвитку

- 1. Сутнісна характеристика макроекономічної стійкості**
- 2. Індикатори оцінювання стійкості національної економіки**
- 3. Методичні підходи до оцінювання стійкості національної економіки**
- 4. Аналіз впливу негативних зовнішніх шоків на розвиток економік світу**

2.1. Сутнісна характеристика макроекономічної стійкості

- 1 підхід. Противники економічного зростання вважають, що в зв'язку з обмеженістю ресурсів і інтенсивним їх використанням, людство може вичерпати життєво важливі для процесу виробництва природні ресурси.
- 2 підхід. Прихильники економічного зростання вважають, що це - єдиний шлях забезпечення матеріального добробуту і підвищення життєвого рівня населення, збільшення виробництва товарів і послуг і доходів населення

2.1. Сутнісна характеристика макроекономічної стійкості

Термін «сталий розвиток» [«англ.](#) sustainable development», дослівний переклад якого «життєздатний розвиток». Тобто, це «самопідтримуваний розвиток», інколи цей термін тлумачать як всебічно збалансований розвиток.

Сталий розвиток – це розвиток без зростання, тобто без виходу ресурсопотоку за межі можливостей довкілля.

Його мета: достатнє, а не максимальне багатство на душу населення. Розвиток повинен ґрунтуватися не на кількісному нарощуванні переробленої сировини, випуску маси товарів, а на удосконаленні технологій і гармонізації соціальних потреб.

2.2. Індикатори оцінювання стійкості національної економіки

- ✓ здатність відновлювати вихідний (чи близький до нього) стан (режим) після зняття факторів, що збурюють;
- ✓ спроможність системи зберігати свої структуру й характер функціонування під впливом різних зовнішніх навантажень
- ✓ збалансованість макроекономічних пропорцій;
- ✓ розширене відтворення;
- ✓ стабільні темпи економічного зростання;
- ✓ здатність економіки забезпечувати поступальний розвиток, зростання виробництва і зайнятості та підвищення реальних доходів населення під впливом несприятливих обставин внутрішнього та зовнішнього середовища.

2.2. Індикатори оцінювання стійкості національної економіки

Визначення стійкості (сталості) системи

Сталість як властивість системи зберігати свій первісний стан спокою чи руху в умовах зовнішніх впливів

Стійкість ([англ. Robustness](#)) — це якість, що дозволяє системі витримувати зміни параметрів зовнішнього середовища, відмінні від розрахункових. Система – це організм, який може бути названо «стійким», якщо він в змозі впоратися з варіаціями (іноді непередбачуваними) в операційному середовищі з мінімальними збитком, зміною або втратою функціональності.

Під **сталістю** стану системи розуміють ситуацію, коли малим змінам зовнішніх впливів відповідають малі зміни вихідних параметрів системи чи її властивостей.

Функціональна сталість – захищеність системи від різних впливів, що збурюють, тобто несанкціонованих дій.

Економічна сталість у суспільних системах передбачає гнучке реагування на всі зовнішні й внутрішні впливи для того, щоб не запобігати новим обставинам, властивостям і відносинам, а уміло використовувати їх для постійного відновлення та самовдосконалення.

У макроекономіці сталість позначає довгострокову рівновагу між експлуатацією ресурсів і розвитком людського суспільства.

Сталість організації — її рівноважний (рухливий) стан, що передбачає адаптивність (із збереженням незмінними ряду її структур протягом деякого часу) до зовнішніх змін, а також здатність зберігати ефективність при змінах зовнішнього середовища.

З позицій підприємств **Сталість** можна розглядати як здатність системи зберігати свій працездатний стан з досягнення запланованих результатів при наявності різних впливів, що збурюють.

Сталість фінансової системи — це ситуація, за якої система виконує усі функції безперервно та ефективно, навіть якщо неочікувані та несприятливі порушення відбуваються у значному масштабі.

Сталість розвитку економіки визначається як її здатність до формування оптимальних макроекономічних пропорцій і підтримання їх у динаміці в допустимих з точки зору економічної безпеки межах та характеризує потенційну здатність економіки витримувати зміни параметрів зовнішнього середовища з мінімальними збитком або втратою функціональності.

2.3. Методичні підходи до оцінювання стійкості національної економіки

«Сприяння безперервному, всеохопному і сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх».

2.3. Методичні підходи до оцінювання стійкості національної економіки

«Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям».

2.3. Методичні підходи до оцінювання стійкості національної економіки

«Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва».

2.4. Аналіз зовнішнього негативного впливу на розвиток економік світу

1 група – **диверсифікованість джерел економічного зростання** (внутрішніх: заощадження і зовнішніх: зовнішній попит)

2 група – **збалансованість макроекономічних відтворювальних пропорцій** (внутрішніх: споживання і заощадження; та зовнішніх: внутрішній попит – чистий експорт)

.

2.4. Аналіз зовнішнього негативного впливу на розвиток економік світу

Дестимулятори економічної динаміки України:

- ✓ інфляція, внаслідок зростаючих енергетичних витрат, цін на продовольство;
- ✓ відтік інвестицій;
- ✓ зростання негативного сальдо державного бюджету;
- ✓ динаміка і обсяг зовнішнього боргу;
- ✓ рівень нагромаджених національних заощаджень;
- ✓ динаміка і структура іноземного капіталу;
- ✓ відсутність товарної і географічної диверсифікованості експортно-імпортних потоків;
- ✓ неефективна технологічно-галузева структура національної економіки.

Питання для самоконтролю до теми 2:

1. Охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти управління економічним розвитком в Україні та наведіть окремі приклади особливостей їх устрою у світовій практиці.
2. Визначте особливості формування концептуальних засад проблематики регіонального економічного управління.
3. Як системні проблеми регіонального розвитку (зокрема ті, що виникли під впливом світової політичної кризи) впливають на зміни регіонального економічного управління?
4. Яку роль відіграє концепція “точок зростання” на регіональному рівні для удосконалення системи економічного управління на сучасному етапі ринкових реформ?
5. Які механізми та інструменти економічного управління слід використовувати для активізації “точок зростання” на регіональному рівні господарства?
6. Наведіть загальну характеристику наукових підходів та принципів економічного управління, започаткованих представниками різних класичних шкіл.

Тема 3

Соціальна складова сталого розвитку

Тема 3

Соціальна складова сталого розвитку

- 1. Основні складові соціальних проблем**
- 2. Індикатори оцінювання соціальних проблем**
- 3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки**

3.1. Основні складові соціальних проблем

3.1. Основні складові соціальних проблем

3.2. Індикатори оцінювання соціальних проблем

Зростання чисельності населення

Зростання міст

Зміна способу життя

Падіння життєвого рівня

Зміни в структурі населення

Зміна генофонду

Зростання споживання

Ресурсна криза

Якість життя

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

«Подолання бідності у всіх формах і всюди».

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

«Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства».

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

«Забезпечення доступу всіх людей до прийнятних за ціною, надійних, сталих і сучасних джерел енергії».

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

«Забезпечення здорового способу життя та добробуту людей будь-якого віку».

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

**«Забезпечення всеохоплюючої і справедливої
якісної освіти та заохочення можливості
навчання впродовж усього життя для всіх».**

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

«Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат».

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

«Скорочення нерівності всередині країн і між ними».

3.3. Методичні підходи до оцінювання соціальних проблем національної економіки

«Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів».

Питання для самоконтролю до теми 3:

1. Охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти управління соціальним розвитком в Україні та наведіть окремі приклади особливостей їх формування у світовій практиці.
2. Яка складова сталого розвитку передбачає участь людини у процесах, які впливають на формування умов її життя, прийнятті і реалізацію рішень, контроль за їх виконанням?
3. Що ми відносимо до матеріальних та нематеріальних ресурсів?
4. Що ми відносимо до потреб людини? Як їх можна проранжувати?
5. За допомогою чого людина задовольняє свої потреби?
6. Хто є автором піраміди потреб?
7. Якими показниками можна оцінити соціальне середовище?
8. Які методичні підходи застосовуються до забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст?

Тема 4 **Екологічна складова сталого** **розвитку**

Тема 4

Екологічна складова сталого розвитку

1. Екологічний слід: поняття, методологія обчислення
2. Індикатори оцінювання сталого екологічного розвитку національної економіки
3. Методичні підходи до оцінювання сталості екологічного розвитку національної економіки
4. Аналіз впливу негативних зовнішніх впливів на екологічний розвиток економік світу

4.1. Екологічний слід: поняття, методологія обчислення

Біологічне різноманіття (англ. biological diversity) – різноманітність живих організмів з усіх джерел, включаючи, серед іншого, наземні, морські, інші водні екосистеми й екологічні комплекси, частиною яких вони є.

Поняття “Екологічний слід” (Е.С.) введений в обіг в 1992 році канадським професором Вільямом Різом - це міра потреб людини в екосистемах планети, показник навантаження на природу. Це стандартизований показник, що відображає попит людської популяції на природний капітал, який може перевищувати екологічну здатність планети до регенерації цього капіталу.

Е.С. дозволяє порівняти потреби в природному капіталі з обсягами екологічних ресурсів, наявних у розпорядженні, а також з можливостями для їх відновлення.

4.2. Індикатори оцінювання сталого екологічного розвитку національної економіки

- Екологічний слід (англ. ecological footprint) — міра потреб людини в екосистемах планети; стандартизований показник, що відображає попит людської популяції на природний капітал, який може навіть перевищувати екологічну спроможність планети до регенерації цього капіталу.
- Показник екологічного сліду розраховується як для окремої людини так і для групи людей і представляється площею біологічно продуктивної поверхні суші і води, необхідною як для поставки природних ресурсів, споживаних людиною або групою людей, так і для поглинання відходів, пов'язаних з цим споживанням.

4.3. Методичні підходи до оцінювання екологічної стійкості національної економіки

«Забезпечення наявності та сталого управління водними ресурсами та санітарією».

4.3. Методичні підходи до оцінювання екологічної стійкості національної економіки

«Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками».

4.3. Методичні підходи до оцінювання екологічної стійкості національної економіки

«Збереження та стале використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку».

4.3. Методичні підходи до оцінювання екологічної стійкості національної економіки

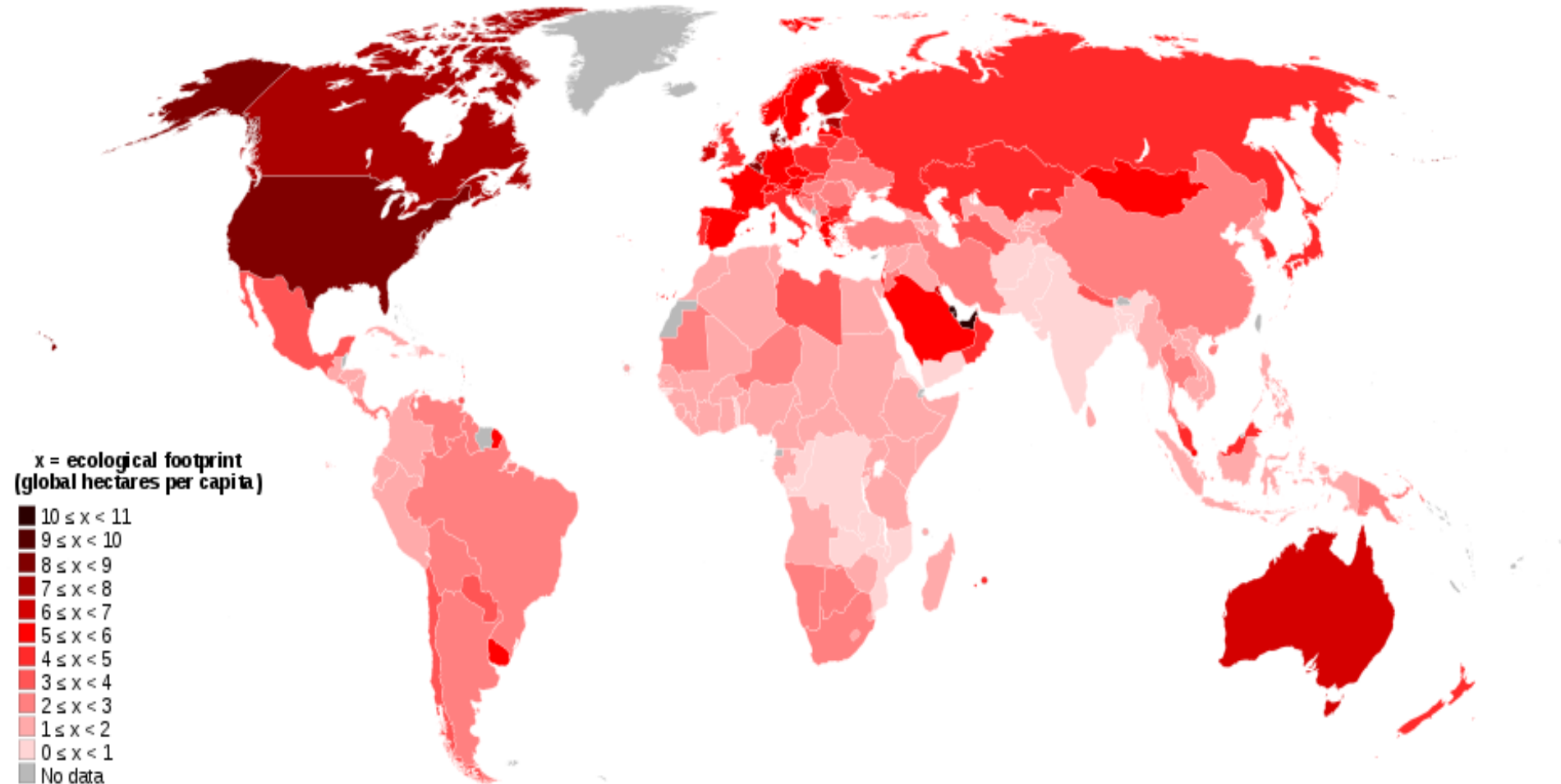

«Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та повернення назад процесу деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття».

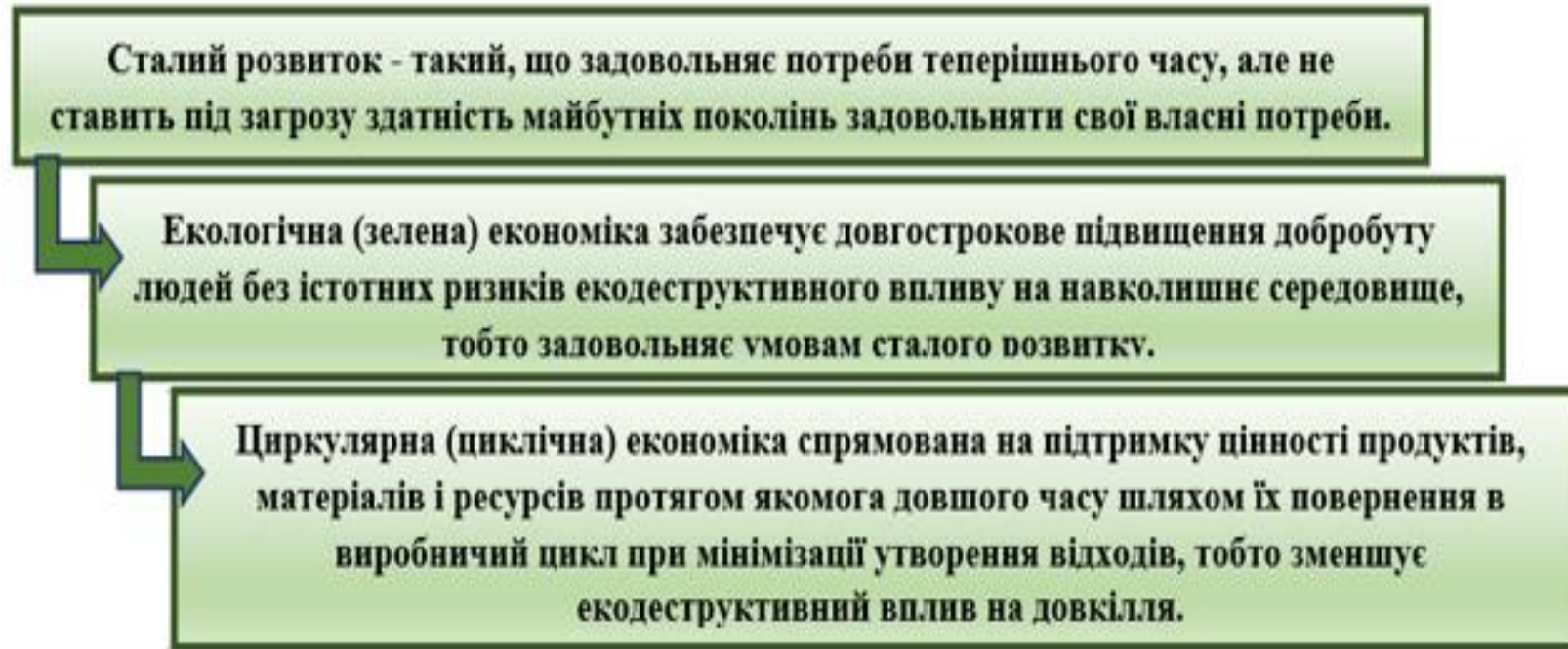
2.4. Аналіз негативного глобального впливу на розвиток економік світу

Навантаження на навколишнє середовище в країнах світу

2.4. Аналіз негативного глобального впливу на розвиток економік світу

ЗВ'ЯЗОК МІЖ КОНЦЕПЦІЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЕКОЛОГІЧНОЇ ТА ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

Питання для самоконтролю до теми 4:

1. Охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти управління екологічним розвитком в Україні та наведіть окремі приклади їх особливостей у світовій практиці.
2. Визначте особливості формування концептуальних засад проблематики регіонального екологічного управління.
3. Як системні проблеми регіонального розвитку (зокрема ті, що виникають під впливом світової екологічної кризи) впливають на модифікацію регіонального управління?
4. Яку роль відіграє показник “екологічного сліду” для модифікації системи регіонального управління на сучасному етапі ринкових реформ?
5. Які механізми та інструменти слід використовувати для активізації екологізації національного господарства?
6. Наведіть загальну характеристику наукових підходів та принципів «зеленої» економіки, започаткованих захисниками екології.

Тема 5
Механізми мобілізації населення
для сталого місцевого розвитку

Тема 5

Механізми мобілізації населення для сталого місцевого розвитку

1. Визначення територіального управління та планування
2. Види планових документів на місцевому рівні
3. Основні поняття управління розвитком територій
4. Стратегічні державні та регіональні плани

5.1. Визначення територіального управління та планування

Основні принципи територіального планування

Більшість перерахованих проблем є тісно взаємопов'язаними, що збільшує потребу в комплексному стратегічному підході до місцевого розвитку.

Ось чому головним завданням стратегічного планування є забезпечення сталого розвитку територій, основними принципами якого є:

- Орієнтація на потреби та інтереси людей.
- Консенсус щодо довгострокової мети (бачення) розвитку території.
- Цілісність і збалансованість.
- Зосередження на чітких пріоритетах.

5.1. Визначення територіального управління та планування

Основні завдання територіального планування

- провести комплексний аналіз стану розвитку територіальної громади.
- обов'язковий моніторинг та оцінка.
- відповідальність та лідерство на місцевому рівні.
- розробка стратегій та механізмів їх реалізації.
- активна та ефективна участь мешканців громади
- зв'язки між національним та місцевим рівнями.

5.1. Визначення територіального управління та планування

Основними видами планових документів на місцевому рівні, обов'язковими для розробки, є:

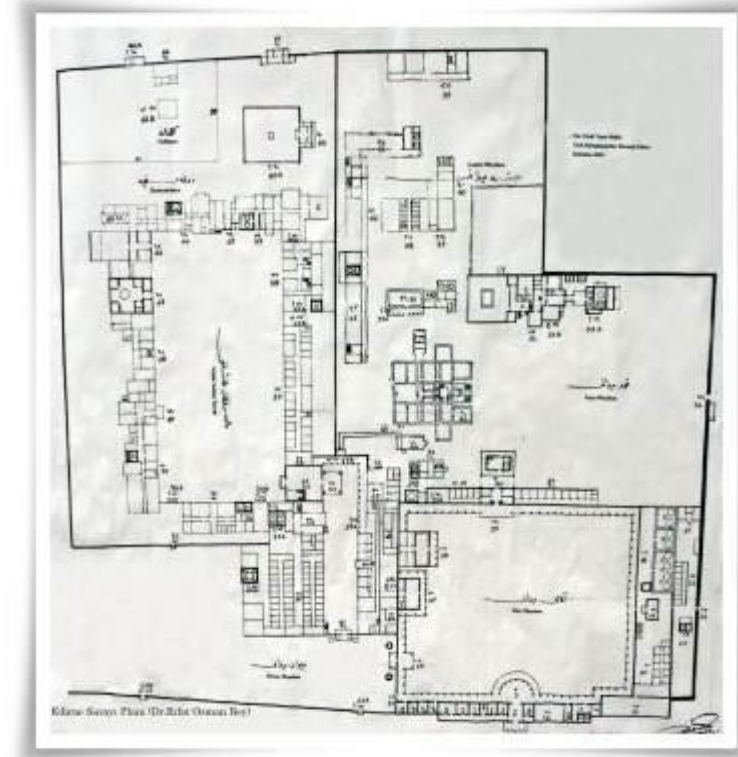
1. Стратегії місцевого розвитку.
2. Просторові програми (Генеральні плани населених пунктів).
3. Щорічні програми/проекти соціально-економічного розвитку та культурного розвитку території.

5.2. Види планових документів на місцевому рівні

Просторове планування території, на відміну від стратегічного, має вужчий, конкретніший, законодавчо закріплений зміст і визначається як процес регулювання використання територій.

Територія є надзвичайно важливим і обмеженим ресурсом, її ефективне використання значною мірою впливає на соціальний розвиток.

5.2. Види планових документів на місцевому рівні

Просторове планування територій здійснюється на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Таким чином, просторове планування охоплює:

- всю територію держави (національний рівень),
- територію своїх регіонів та районів (регіональний рівень), території населених пунктів (місцевий рівень).

Кожна адміністративна одиниця у нашій країні має свій **генеральний план**.

Генеральний план населеного пункту – це пакет містобудівних документів, необхідних для визначення рівня його розвитку в цілому, а також окремих частин інфраструктури.

5.3. Основні поняття управління розвитком територій

Бачення визначає, де організація хоче чи має намір опинитися у майбутньому чи як вона має найкращим чином задовольнити потреби зацікавлених сторін.

Бачення описує мрії та прагнення до майбутнього.

Бачення відповідає на питання "де ми хочемо бути".

Місія - це «постійні заяви про мету і завдання, які відрізняють одну організацію від інших подібних. Місія визначає сферу діяльності організації».

Визначення місії - це постійне нагадування працівникам про те, чому існує організація, і яка її основна мета.

5.3. Основні поняття управління розвитком територій

Стратегія - це довгостроковий план розвитку регіону.

Крім того, стратегії впливають на довгострокове процвітання, як правило, принаймні на п'ять років, і, таким чином, орієнтуються на майбутнє.

Програма - це детальний короткостроковий план заходів, який слід здійснити для досягнення стратегічних цілей.

Планування та стратегічне управління – все це стосується отримання та утримання конкурентної переваги. Цей термін можна визначити як «все, що організація робить особливо добре, у порівнянні з конкурентами». Коли організація може зробити щось таке, чого не можуть зробити конкуренти, або володіє тим, чого бажають конкуренти, це може представляти собою конкурентну перевагу.

5.4. Стратегічні державні та регіональні плани

Основними орієнтирами при розробці стратегій місцевого розвитку є державні та регіональні стратегії розвитку, зокрема:

- 1. Стратегія сталого розвитку Україна-2030** (проект);
- 2. Національна економічна стратегія до 2030** року затверджена КМУ 3 березня 2021 року;
- 3. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027** року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695

5.4. Стратегічні державні та регіональні плани

Національна економічна стратегія-2030 - це комплексний документ, який мала привести Україну до клубу розвинених та успішних держав.

Стратегія розроблена із залученням експертів, науковців, чиновників, народних депутатів.

Документ визначає стратегічні кроки для розвитку промисловості, агросектору, видобутку, інфраструктури, транспорту, енергетичного сектору, інформаційно-комунікаційних технологій, креативних індустрій та сфери послуг.

Також Стратегія враховує важливі наскрізні напрямки - діджіталізацію, "зелений" курс, розвиток підприємництва та збалансований регіональний розвиток.

5.4. Стратегічні державні та регіональні плани

Стратегічною метою державної регіональної політики до 2027 року є розвиток та єдність, орієнтовані на людину - гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні, забезпечення ефективного використання внутрішнього потенціалу територій та їх спеціалізації для досягнення сталого розвитку країни, що створює умови для підвищення рівня добробуту та доходів громадян під час досягнення згуртованості в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному та просторовому вимірах.

Стратегічна мета державної регіональної політики до 2027 року досягається на основі трьох стратегічних цілей:

- I. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.
- II. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
- III. Розбудова ефективного багаторівневого врядування.

5.4. Стратегічні державні та регіональні плани

Пріоритетами регіонального розвитку на період до 2027 року є:

- ✓ розвиток економічної, інфраструктурної, соціально-культурної зв'язаності та інтегрованості на національному, регіональному та місцевому рівні;
- ✓ прискорення економічного зростання регіонів та територій з низьким рівнем соціально-економічного розвитку із забезпеченням покращення стану навколишнього середовища та невиснажливого використання природних ресурсів;
- ✓ підвищення якості та забезпечення доступності для населення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, незалежно від місця проживання, зокрема на засадах цифровізації;
- ✓ охорона культурної спадщини, збереження традиційного характеру середовища населених пунктів.

Питання для самоконтролю до теми 5:

1. Охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти територіального управління та планування в Україні, наведіть окремі приклади документів територіального планування.
2. Визначте за якими рівнями здійснюється просторове планування територій.
3. Поясніть з якими складними та загрозливими проблемами стикається місцева влада на регіональному рівні.
4. Як системні проблеми регіонального розвитку впливають на розробку стратегій регіонального розвитку?
5. Які пріоритети регіонального розвитку на період до 2027 визначає Державна стратегія регіонального розвитку, та як їх слід використовувати на регіональному рівні національного господарства?
6. Наведіть загальні принципи стратегічного і оперативного управління, та приклади їх застосування на регіональному рівні.

Тема 6
Оцінка забезпечення сталого
розвитку в країнах світу

Тема 6

Оцінка забезпечення сталого розвитку в країнах світу

1. Індекси, які характеризують рівень сталого розвитку європейських країн
2. Напрями сталого розвитку деяких розвинутих країн
3. Методика розрахунку індексу людського розвитку
4. Аналіз індексу сталого розвитку та його складників

6.1. Індекси, які характеризують рівень сталого розвитку європейських країн

Індекси	Країни														
	Естонія	Латвія	Литва	Польща	Румунія	Словаччина	Словенія	Італія	Люксембург	Німеччина	Франція	Велика Британія	Греція	Україна	місце
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Благодійності	23	24	22	25	28	22	41	30	39	47	31	54	19	26	106
Соціального прогресу	82,62	76,19	76,94	79,76	72,23	78,26	84,27	82,49	-*	86,42	84,79	88,58	78,27	66,43	63
Людського розвитку	0,861	0,819	0,839	0,843	0,793	0,844	0,880	0,873	0,892	0,916	0,888	0,907	0,865	0,747	81
Розвитку людського капіталу	80,63	78,13	79,34	77,34	74,99	74,94	80,33	75,85	79,28	81,55	80,32	80,04	73,64	78,42	26
Знань	8,26	7,68	7,15	7,20	6,63	7,46	7,91	7,94	8,01	8,83	8,36	8,61	7,74	6,33	56
Продовольчої безпеки	-*	-*	-*	74,2	63,3	70,7	-*	77,0	-*	83,9	83,8	81,6	73,5	56,1	59
Екологічної ефективності	88,59	85,71	85,49	81,26	83,24	85,42	88,98	84,48	86,58	84,26	88,2	87,38	85,81	79,69	44
Економічної свободи	77,2	70,4	75,2	69,3	65,6	66,6	60,6	61,2	73,9	74,4	62,3	76,4	53,2	46,8	162
Процвітання	68,53	65,02	63,64	65,96	61,67	65,10	71,22	66,16	76,53	76,83	72,98	77,18	63,00	52,59	107
<i>Сталості суспільства:</i>															
соціальна	8,4	8,0	8,1	8,4	8,1	8,3	8,7	7,7	7,5	8,8	8,4	8,5	7,7	8,0	-
екологічна	2,2	4,7	4,0	4,2	5,6	4,9	4,9	5,2	2,6	3,3	4,0	4,6	4,9	4,8	-
економічна	8,1	6,6	6,9	6,6	6,7	6,0	5,2	4,4	7,7	6,6	4,5	4,6	2,5	2,9	-

6.2. Напрями сталого розвитку деяких країн

Країна	Орган, відповідальний за сталий розвиток	Повноваження
Австрія	Комітет з питань сталого розвитку	Координація діяльності щодо забезпечення сталого розвитку між різними міністерствами
Швеція	Координаційна група з питань сталого розвитку	Кординація сталого розвитку в рамках урядових установ, виконує функцію аналітичного центру і сприяє подальшій розробці урядових установ, виконує функцію аналітичного центру і сприяє подальшій розробці Національної стратегії сталого розвитку.
Норвегія	Кабінет зі сталого розвитку	Несе відповідальність за забезпечення узгодженості щодо політики сталого розвитку політики
Фінляндія	Національна Комісія зі сталого розвитку	Просування стратегічних цілей сталого розвитку в рамках національної та адміністративної політики, а також активізація діалогу між різними суспільними силами. Заохочення і конкретизація процесів реалізації, сприяє узгодженості секторальної політики та адміністрації.
Великобританія	Робоча група з питань сталого розвитку Підкомітет з питань довкілля та енергетики	Об'єднання зусиль службовців і міністрів уряду з метою стимулювання дій з певних питань сталого розвитку
Німеччина	Комітет державних секретарів з питань сталого розвитку	Відповідає за розробку і реалізацію Національної стратегії сталого розвитку Німеччини.

6.2. Напрями сталого розвитку Нідерландів

Напрямок	Загальна мета
Вода	Підвищити ефективність використання водних ресурсів, запобігти повеням, гарантувати гарну якість питної води
Біорізноманітність	Покращити даний аспект до 2015 р. на 50%
Енергетика	Надійні, доступні й чисті енергетичні ресурси
Сільське	Стале і конкурентоздатне виробництво
Транспорт	Зниження транспортних витрат, перехід до сталої транспортної системи
Споживання та виробництво	Стимулювати підприємництво, мотивувати впровадження програми сталого виробництва і споживання на європейському рівні строком на 10 років
Знання	Розвивати економіку, засновану на знаннях, стимулювати інновації, інтегрувати сталий розвиток у систему освіти, розвивати дослідження взаємозв'язку між знаннями, інноваціями, сталим розвитком
Здоров'я	Скоротити вплив на здоров'я населення хімічних речовин до 2020 р., знизити негативний вплив чинників навколишнього середовища на здоров'я населення
Населення	Проголосити соціальну гармонію, участь 70% населення на ринку праці, виділити позитивні та негативні аспекти міграції, визначити наслідки старіння населення на споживання
Рекреаційні ресурси	Проект у майбутньому
Інструменти для зміни поведінки уряду	Краще керівництво шляхом розвитку інструментів з оцінки впливу політики, проведення досліджень, прогнозування та аналізу, впровадження принципів сталого розвитку в процес ухвалення політичних рішень
Бідність	Створити економічні, політичні й соціальні можливості для всіх, кожен громадянин повинен задовольняти свої базові потреби, підтримувати ініціативи зі скорочення боргів бідних країн

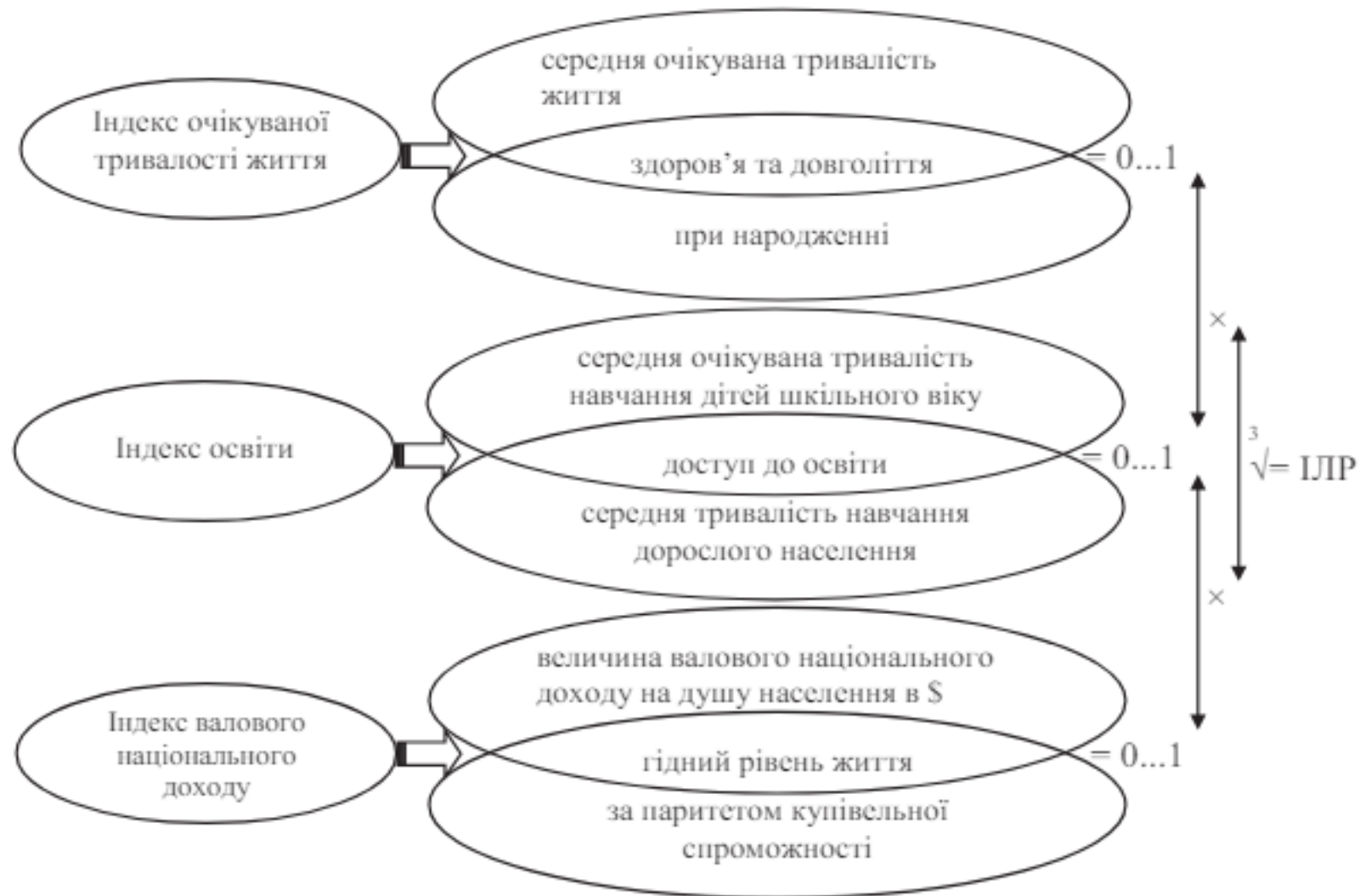

6.2. Напрями сталого розвитку Німеччини

Завдання	Зміст
Фіскальна стійкість	Консолідація державних бюджетів. Встановлення нового допустимого ліміту заборгованості для федерації та федеральних земель, обмеження зростання державної заборгованості. Створення основи для стабілізації євро в довготривалій перспективі. Покращення економіко-політичного управління та забезпечення надійності державних фінансів ЄС
Стала господарська діяльність	Перехід до низько вуглецевої продукції з ефективним використанням сировини. Створення нових економічних можливостей та робочих місць. Підтримка концепції Корпоративної соціальної
Клімат та енергетика	Скорочення викидів парникових газів у 2008-2012 рр. на 21% порівняно з 1990 р. Підняти цільовий показник ЄС по захисту клімату на 30% (у випадку, якщо Німеччині не буде надано додаткових вимог по скороченню викидів). Широке впровадження відновлюваних джерел енергії за рамковими умовами (наприклад, встановлення зеленого тарифу). Підвищення енергоефективності, збереження електричної та іншої енергії.
Стала водна політика	Чиста вода – незамінна основа життя людини й один з найважливіших ресурсів. Стала водна політика є міжгалузевим завданням. Укріплення зв'язків між глобальними питаннями майбутнього у сфері водної, енергетичної й продовольчої безпеки (конференція «Взаємозв'язок води, енергії та продовольчої безпеки», 2001 р., Бонн)
Сталий розвиток – «двигун» прогресу	Сталий розвиток як критерій прийняття економічних та соціальних рішень, провідний принцип у всіх сферах життя

6.3. Методика розрахунку індексу людського розвитку

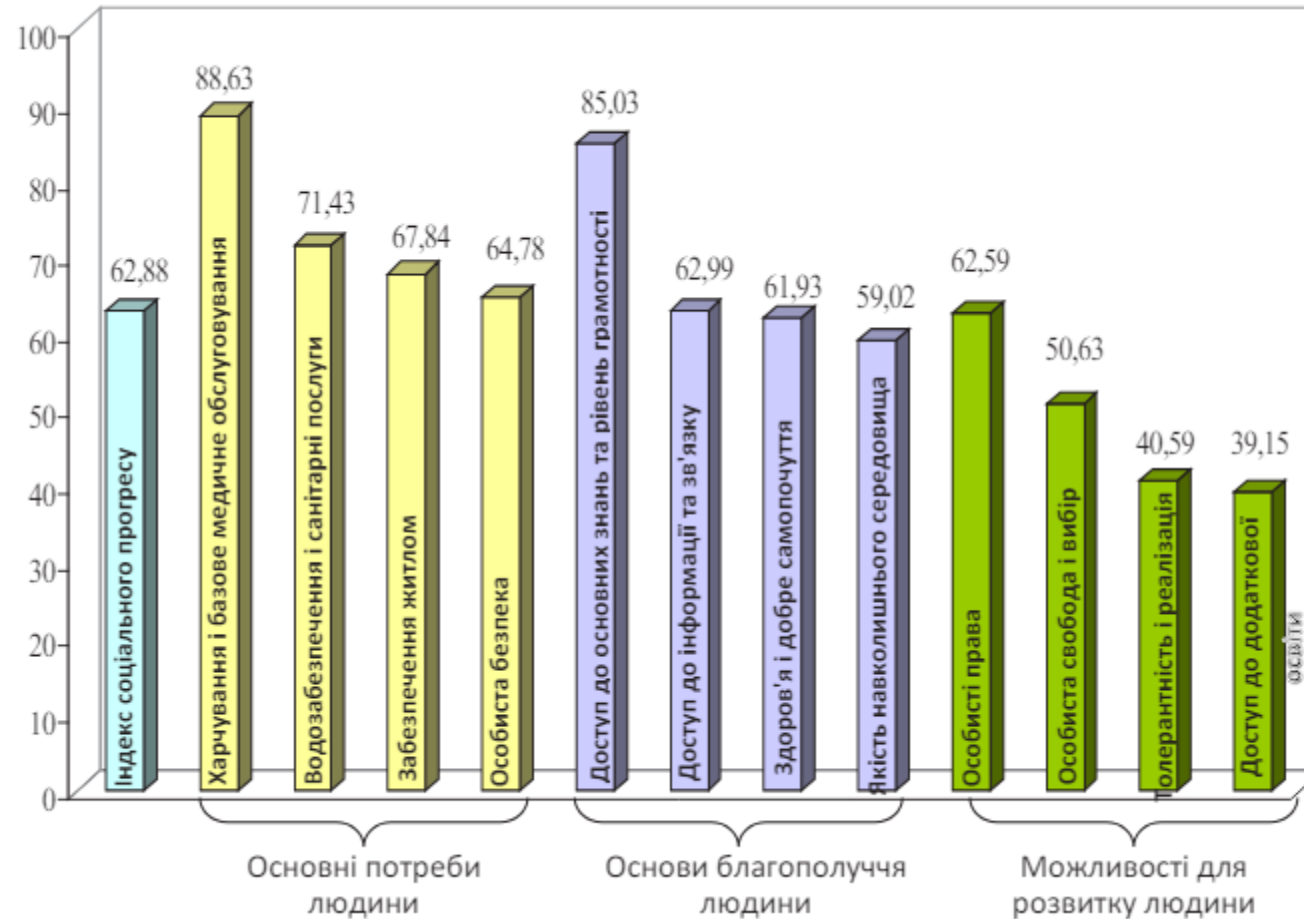
6.4. Аналіз індексу сталого розвитку та його складників

Комплексним показником, який характеризує рівень сталого розвитку країн за соціальним, екологічним та економічним складниками є індекс сталості суспільства, в основу розрахунку якого покладено оцінку 21 індикатора: дев'ять індикаторів – за соціальним виміром, сім – за екологічним виміром та п'ять індикаторів – за економічним виміром.

Бальне оцінювання індикаторів сталого розвитку в Україні та світі в 2020 р.

6.4. Аналіз індексу сталого розвитку та його складників

Питання для самоконтролю до теми 6:

1. Охарактеризуйте джерела інформації для розрахунку інтегральних показників оцінки різних аспектів сталого розвитку.
2. Які методологічні проблем, пов'язані із вибором індикаторів, що увійдуть до інтегральних показників оцінки аспектів сталого розвитку?
3. Охарактеризуйте звітність в розрізи еколого-соціальної складової, як вона відобразатися в інтегрованих рейтингах країни.
4. Визначте особливості формування та розрахунку індексу людського розвитку.
5. Яку роль відіграють складові індексу сталого розвитку на регіональному рівні для модифікації системи управління відповідно до сучасних ринкових реформ?
6. Які індикатори покладено в основу розрахунку комплексного показника, який характеризує рівень сталого розвитку країн за соціальним, екологічним та економічним складниками?

Тема 7

Забезпечення сталого розвитку в регіонах України

Тема 7

Забезпечення сталого розвитку в регіонах України

1. Сутність стратегічного управління та планування
2. Функція стратегічного планування
3. Аналіз цілей на рівні проблемної ситуації у стратегічному плануванні
4. Логіко-структурний аналіз та дерево цілей у стратегічному плануванні

7.1. Сутність стратегічного управління та планування

Планування розвитку територій - це системна технологія обґрунтування та прийняття найважливіших рішень щодо місцевого розвитку, визначення бажаного майбутнього стану території та способу її досягнення на основі аналізу зовнішнього середовища території та її внутрішнього потенціалу, і полягає у формуванні дій, узгоджених з територіальною громадою, на реалізацію яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку.

Стратегічні рішення націлені на майбутнє і характеризуються критичною важливістю та підвищеною складністю

7.1. Сутність стратегічного управління та планування

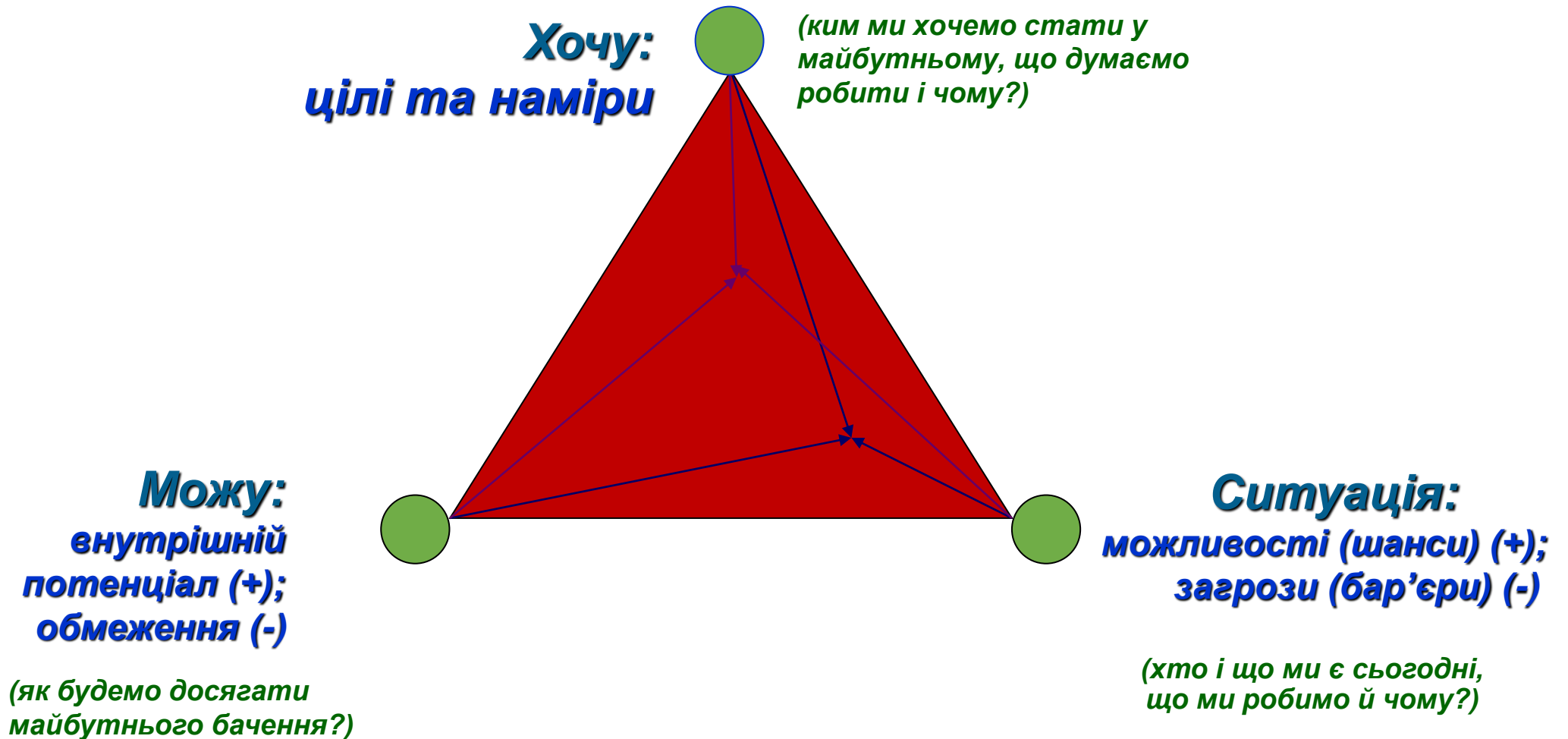
7.2. Функція стратегічного планування.

Три ключових питання стратегічного планування

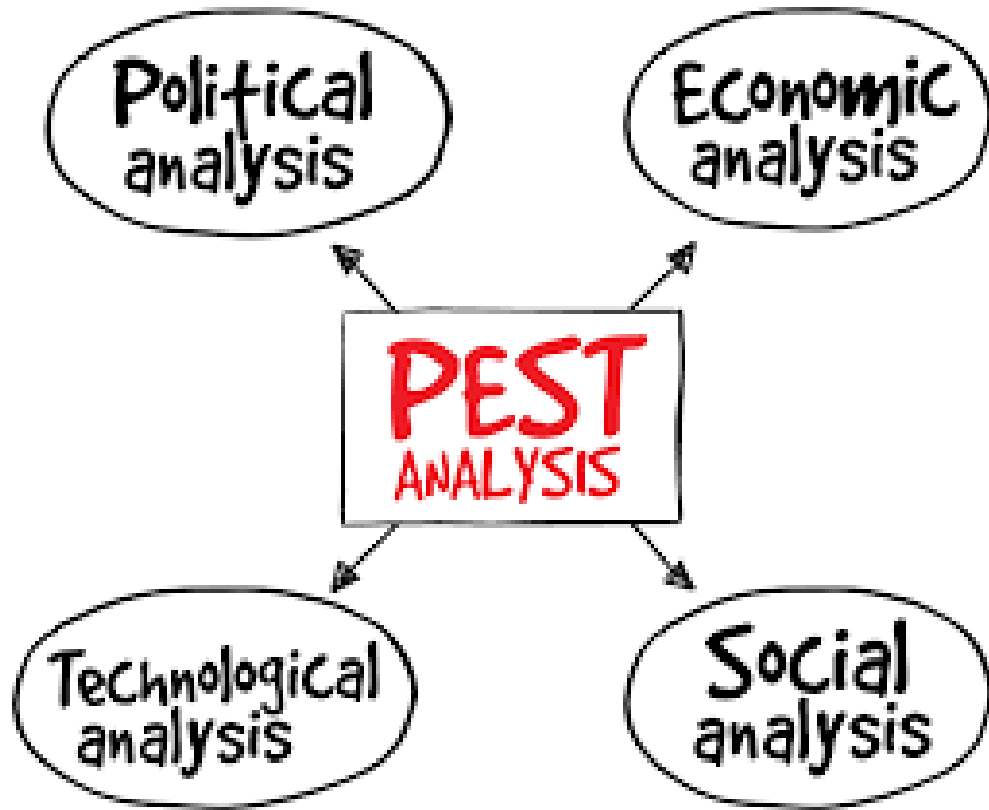
- Хто і що ми є сьогодні, що ми робимо й чому?
- Ким ми хочемо стати у майбутньому, що думаємо робити і чому?
- Як ми постараємося досягти майбутнього бачення?

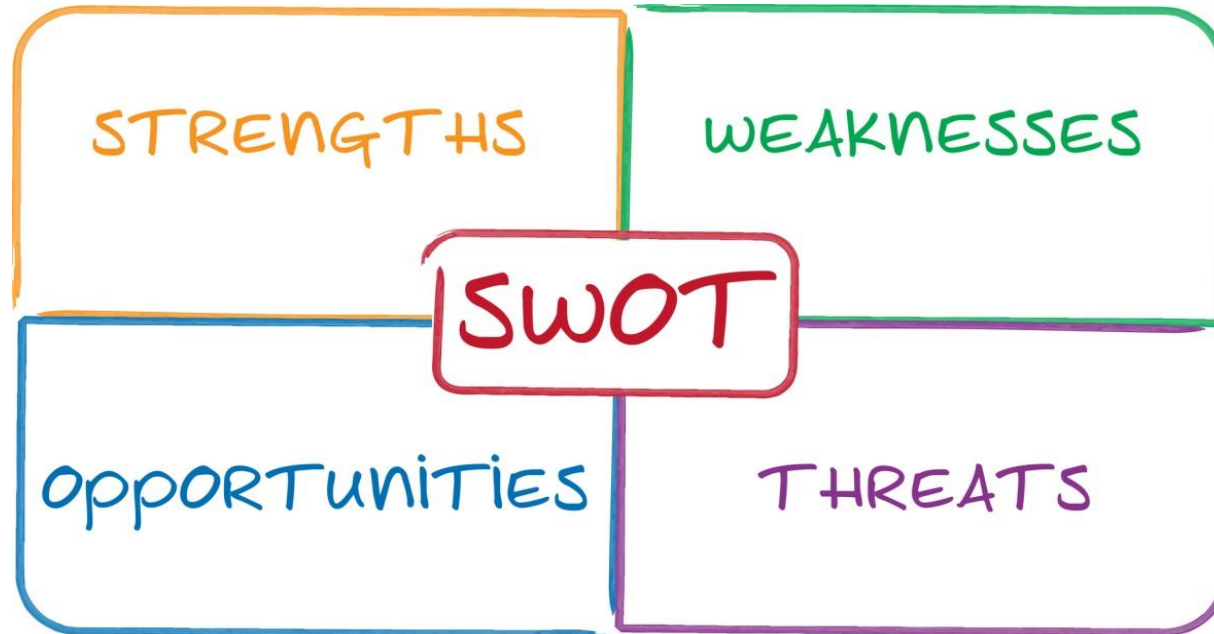
7.3. Аналіз цілей на рівні проблемної ситуації

7.3. Аналіз цілей на рівні проблемної ситуації

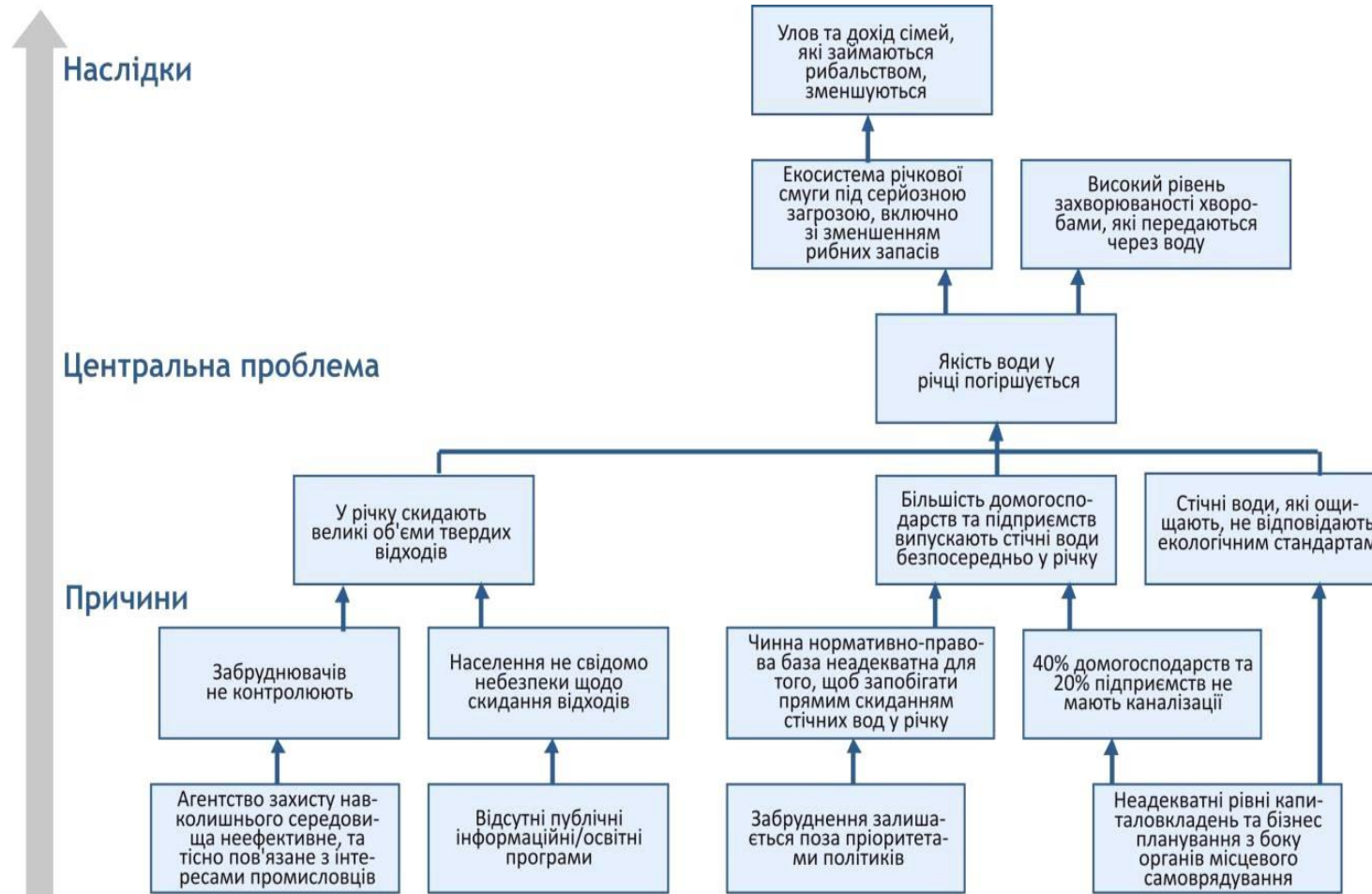
7.3. Аналіз цілей на рівні проблемної ситуації

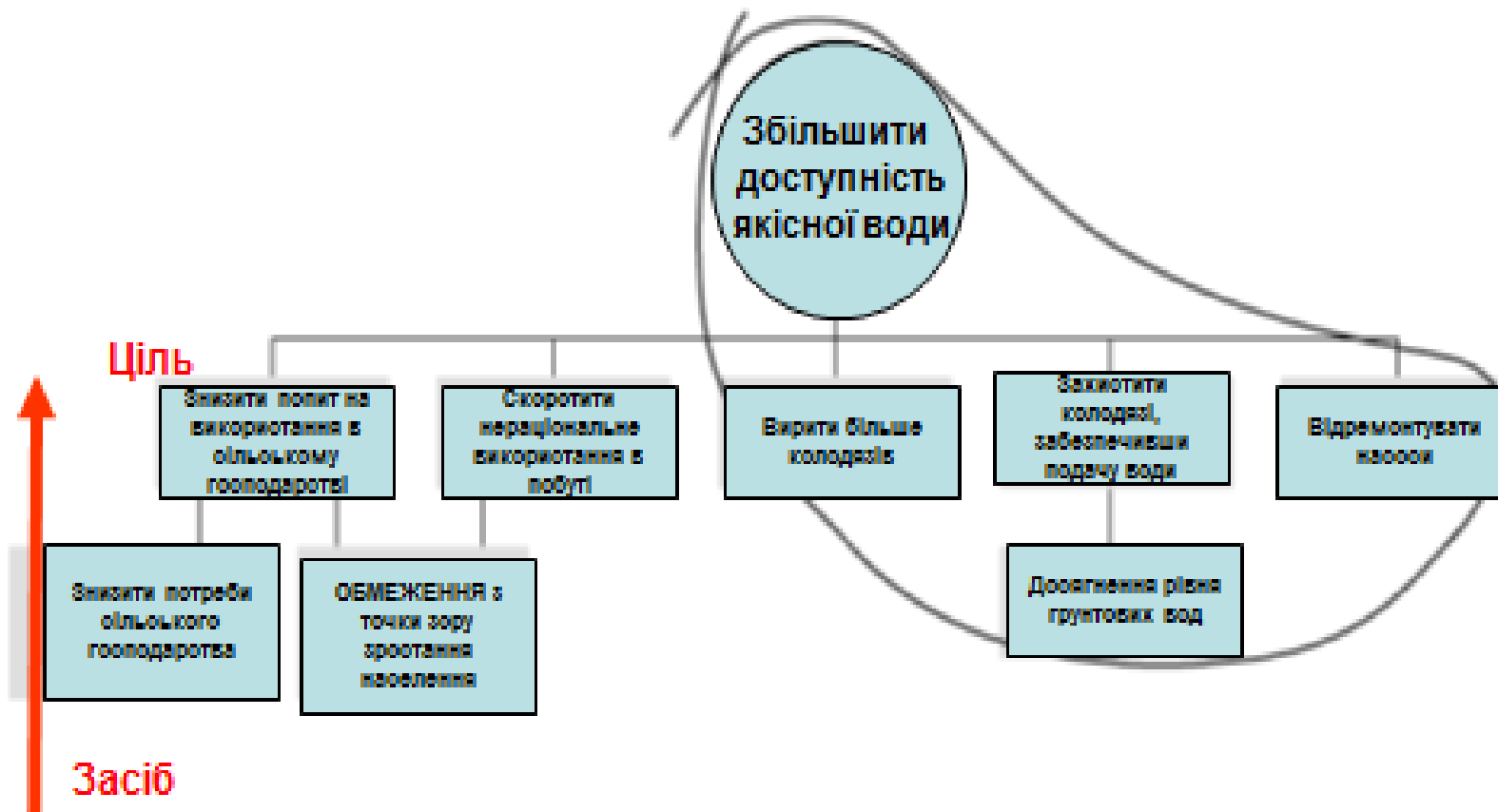
SWOT-аналіз (сильних і слабких сторін, можливостей і загроз)

7.4. Логіко-структурний аналіз та дерево цілей у стратегічному плануванні

7.4. Логіко-структурний аналіз та дерево цілей у стратегічному плануванні

Питання для самоконтролю до теми 7:

1. Охарактеризуйте небезпечні глобальні тенденції, та наведіть окремі приклади їх впливу на формування регіональних стратегій.
2. Визначте види цілей та функції стратегічного планування на регіональному рівні управління.
3. Як системні проблеми регіонального розвитку впливають на модифікацію регіонального стратегічного планування?
4. Які три ключових питання стратегічного планування на регіональному рівні актуальні на сучасному етапі ринкових реформ?
5. Які інструменти стратегічного планування слід використовувати для активізації сталого розвитку на регіональному рівні?
6. Що дає громаді розробка стратегії? Наведіть приклади як вдалих, так і нецікавих стратегій.
7. Наведіть загальну характеристику наукових підходів та принципів стратегічного планування, започаткованих представниками різних наукових шкіл.

Тема 8
Методологічні підходи до
розробки стратегії повоєнного
відновлення України

Тема 8. Методологічні підходи до розробки стратегії повоєнного відновлення України

- 1. Сутнісна характеристика відновлюваної стратегії України**
- 2. Декомпозиція генеральної мети розвитку**
- 3. Піраміда стратегій відновлення України**
- 4. План відновлення України**

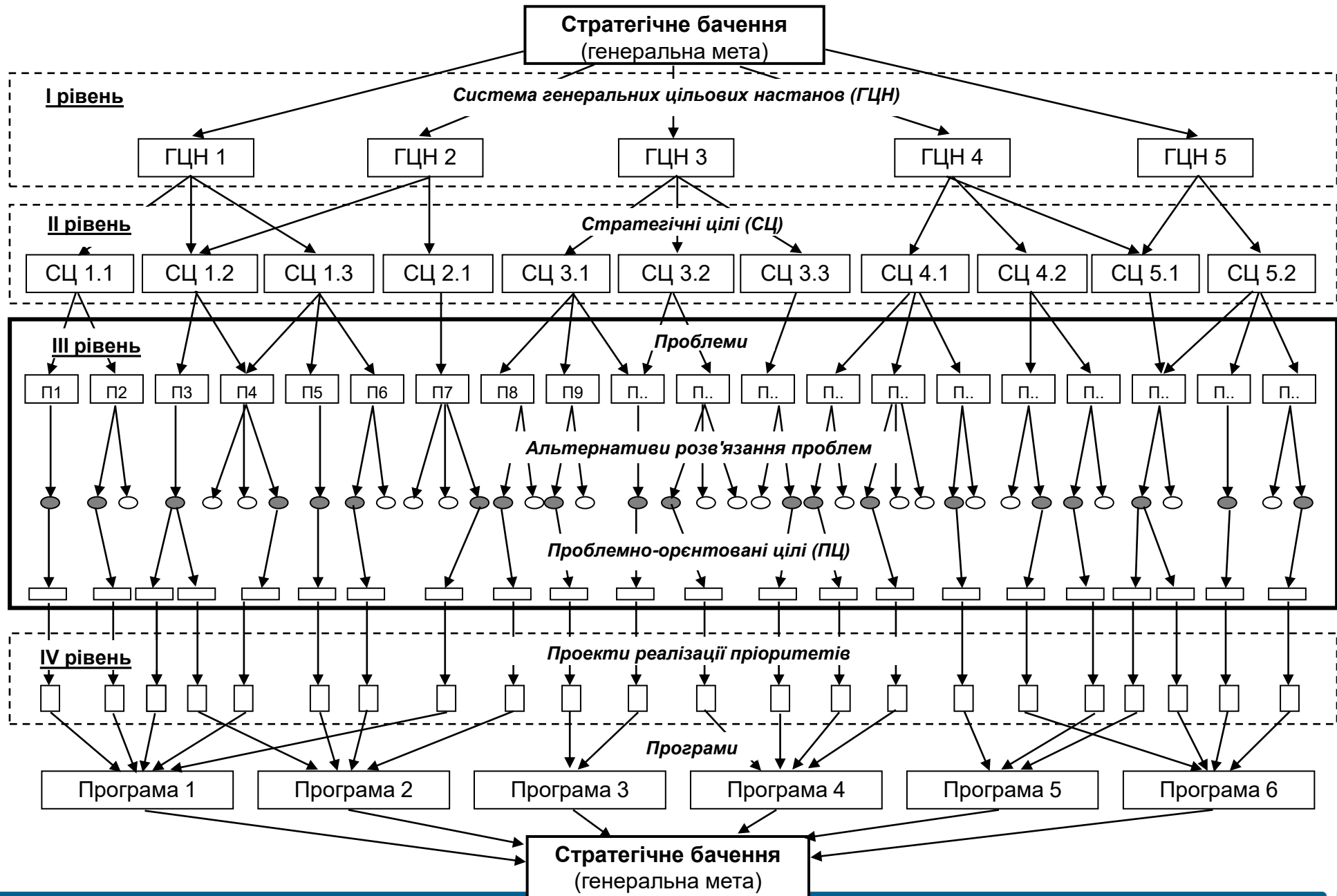

8.1. Сутнісна характеристика відновлюваної стратегії України

У результаті повномасштабної війни рф завдала Україні збитків та руйнувань на 500-700 мільярдів доларів станом на початок 2023 року.

8.2. Декомпозиція генеральної мети розвитку

8.3. Піраміда стратегій відновлення України

8.4. План відновлення України

На відміну від звичного за радянських часів планування “від досягнутого”, тобто “від минулого”, стратегічне планування розвитку міст є плануванням “від майбутнього”

Стратегічне планування призначене для розв’язання корінних проблем громади. Воно стосується безробіття, бідності, економічного занепаду, екологічних загроз тощо.

Стратегічний план спрямовується на вирішення тих завдань, які підтримуються всією громадою, а для виконання інших завдань слід знаходити інші способи.

8.4. План відновлення України

ВСІ 10 РОКІВ	2023-2025	2026-2032
 Кількість проектів 850	 Кількість проектів 580	 Кількість проектів 270
 Щорічний приріст реального ВВП >7%	 Фінансування >350 млрд дол.	 Фінансування >400 млрд дол.
 Фінансування >750 млрд дол.	 Індекс Економічної Складності TOP-40 країн	 Індекс Економічної Складності TOP-25 країн
 Індекс Економічної Складності TOP-25 країн	 Індекс Людського Капіталу TOP-40 країн	 Індекс Людського Капіталу TOP-25 країн
 Індекс Людського Капіталу TOP-25 країн		

Джерело: <https://recovery.gov.ua/>

8.4. План відновлення України

Джерело: <https://recovery.gov.ua/>

8.4. План відновлення України

Потреби у фінансуванні становлять >750 млрд. дол США; ~2/3 підтримка партнерів (гранти, позики та акц. капітал)

Потенційна структура фінансування (ілюстративно), млрд дол. США
(без оборони та безпеки)

	2022	2023-2025	2026-2032	Разом
Партнерські гранти, напр.:	~60-65	~100-150 ¹	~100-150 ²	~250-300
Оборона				
Критичне фінансування надзвичайного стану				
Відновлення зруйнованого житла/інфраструктури				
Захист приватних інвестицій (вкл. субсидування "воєнного страхування")				
Розвиток інфраструктури як частини ЄС				
Структурні фонди (де релевантно)				
Партнерські позики/акц. капітал, напр.:	-	~100-150 ³	~100-150 ⁴	~200-300
Модернізація інфраструктури/житла				
Масштабні енергетичні проекти				
Підтримка фінансової системи				
Співфінансування приватних інвестицій				
Приватні інвестиції	-	>50	>200	>250
Співфінансування інфраструктурних проектів (в т.ч. ДПП)				
Сектори з доданою вартістю				
Інші комерційно вигідні інвестиції				
TOTAL:				>750

Поточна оцінка необхідних коштів на відновлення пошкоджених активів ~165 млрд. дол США

1. Зруйнована інфраструктура
2. Потенційне фінансування за рахунок структурних фондів ЄС (оцінка на основі країн центральної Європи)
3. За умов непошкодженої інфраструктури, підтримка банківської системи
4. Потреби в інфраструктурі не покриті структурними фондами ЄС

Питання для самоконтролю до теми 8:

1. Як український бізнес адаптувався до роботи в умовах повномасштабної війни?
2. Чому вітчизняні компанії почали звертатися до європейських фондових ринків?
3. Куди рухається Україна і чи можливий сталий розвиток під час війни?
4. Який економічний курс обрала Україна: на глибоку переробку чи сировинну модель розвитку країни?
5. Серед трьох складових – економічна, соціальна, екологічна – яка, на вашу думку, найбільше постраждала за роки війни ?
6. Визначте особливості формування концептуальних засад відновлення України у післявоєнний період.
7. Навіщо українському бізнесу бути соціально відповідальним під час війни?

Список рекомендованих джерел:

1. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 174 с. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.
2. Показники для моніторингу стану досягнення Цілей сталого розвитку: методологія збору та розрахунку даних : аналітичний звіт / Н. Власенко ; за підтримки Глобального екологічного фонду (ГЕФ) та у співпраці з Програмою розвитку ООН в Україні, в рамках проекту ПРООН/ГЕФ «Інтеграція положень Конвенцій Ріо у національну політику України». 2017. 232 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_StatReport_v06.pdf.
3. Потенціал сталого розвитку територій: методологічні засади формування і нарощення : монографія / О. Ю. Бобровська, Т. А. Крушельницька, М. А. Латинін [та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 362 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/monografiya_EREP_2017.pdf.10
4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вер. 2019 р. № 722. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.
5. Регіональна доповідь «Цілі сталого розвитку: Дніпро-2030» / Уклад.: В. Г. Панченко, Н. В. Резнікова ; за підтримки GIZ, ICED та у співпраці з ПРООН в Україні. 2018. 154 с. URL: [2e3f5dbfcf87b16171c096cc4ab0cd54c122796e77889789a1fed1f24dede487.pdf \(undp.org\)](https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/monografiya_EREP_2017.pdf.10).
6. Сталий розвиток територій: виклики та можливості: колективна монографія / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Таллінн, Естонія : Міжнародний центр досліджень, освіти та навчання (MTU), 2021. 234 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/Monograph/Sustainable_development_of_%20territories_2021.pdf.

Список рекомендованих джерел:

7. Цілі сталого розвитку 2030 / ООН в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>.
8. Цілі сталого розвитку: що треба знати органам місцевого самоврядування. URL: http://www.ua.undp.org/content/dam/ukraine/docs/DG/SDG_LocalGov_v05.pdf.
9. Цілі сталого розвитку. Україна 2020 : моніторинговий звіт ; за підтримки Представництва ООН в Україні та Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. 2021. 92 с. URL: <https://ukraine.un.org/uk/151095-моніторинговий-звіт-щодо-досягнення-цілей-сталого-розвитку-2020>.
10. Contributing to the UN Sustainable Development Goals with ISO standards. ISO, 2018. 23 p. URL: <https://www.iso.org/publication/PUB100429.html>.
11. Developing sustainably : ISO standards to promote sustainable growth. – URL: <https://www.iso.org/developing-sustainably.html>.
12. Sustainability, sustainable development and social responsibility. ISO definitions and terminology. ISO, 2016. 11 p. URL: http://iso26000.info/wp-content/uploads/2016/03/ISO_Sustainability_brochure.pdf.
13. OECD and the Sustainable Development Goals: Delivering on universal goals and targets. URL: <http://www.oecd.org/development/sustainable-development-goals.htm>.
14. Sustainability, sustainable development and social responsibility. ISO definitions and terminology. ISO, 2016. 11 p. URL: http://iso26000.info/wp-content/uploads/2016/03/ISO_Sustainability_brochure.pdf.

Список рекомендованих джерел:

15. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз) : моногр. / за заг. ред. В. М. Князева. – К. : Вид-во НАДУ, 2017. – 680 с.
16. Данилишин Б. М. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / Б. М. Данилишин, Д. В. Клиновий, Т. В. Пепа : навч. посіб. / за ред. Б. М. Данилишина. – Ніжин : ТОВ “Вид-во “Аспект–Поліграф”, 2017. – 688 с.
Державне управління регіональним розвитком України : моногр. / за заг. ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2020. – 288 с.
17. Інноваційні інструменти забезпечення сталого суспільного розвитку в умовах економіки знань : навч. посіб. у слайдах / Т. В. Маматова, В. М. Молоканова, І. А. Чикаренко. Дніпро : Грані, 2018. 220 с. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/literature/2018_Innovative%20instruments_navch_pos.pdf
18. Запотоцький С. П. Регіональна конкурентоспроможність: Суспільно-географічні засади формування : монографія / С. П. Запотоцький. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2018. – 424 с.
19. Моделювання сталого розвитку: навч. посіб. / С.А. Ус., Л. Л. Палехова. – Дніпро : НТУ «Дніпровська Політехніка», 2024. – 160 с.
20. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. 174 с. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.
21. Основи стійкого розвитку: навчальний посібник. /За заг. ред. проф. Л.Г. Мельника. – Суми «Університетська книга» , 2005. – 654 с.
22. Черевко О. В. Стратегія соціально-економічного розвитку регіонів України : моногр. / О. В. Черевко. – Черкаси : Брама-Україна, 2016.
23. Чужиков В. І. Регіональні інтеграційні стратегії постсоціалістичних країн Європи / В. Чужиков. – К. : ТОВ “Кадри”, 2022. – 297 с.

Предметний покажчик

Б

Бачення 16 63 94

Безпека 37 43

Біологічне різноманіття 47

Г

Глобальні виклики 12

Глобальні цілі сталого розвитку 13

Е

Екологічний слід 47 48

Економічна складова цілей сталого розвитку
23

Екологічна складова цілей сталого розвитку
49 52

З

Звітність зі сталого розвитку 77

І

Індикатори оцінювання стійкості сталого
розвитку 23 24

М

Місія 63

П

План відновлення 96 97

Програма 94

Проект 94

Просторове планування 61 62

С

Сталий розвиток 8 10 22

Стратегія сталого розвитку 64 65

Соціальна складова цілей сталого розвитку 36

Ц

Циркулярна економіка

Цілі сталого розвитку 12 13 15 16

Я

Якість життя 35

Навчальне видання

В.М. Молоканова, А.В. Малієнко, М.М. Одновол, О.Б. Владико

УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ

Навчальний наочний посібник

Видано в авторській редакції.

Підписано до видання 27.06.2024

Електронний ресурс

Підготовлено до видання

у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка».

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842 від 11.06.2004

49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19

